

AKATALPA

Mart 2006 - Sayı 75

Aylık Edebiyat Dergisi

ISSN 1305 - 7685

SUZAN ERBAŞ

Ramis DARA

O benim ölen ilk yakınım. (Arkasından annem gelecekti zaten!) Boşluğunu ilk hissettiğim. Oysa o Almanya'da Alman bir anne babadan doğmuştu, ben Ege'de bir dağ köyünde Lidyalı ya da Yörük bir anne babadan; o Çanakkale'de yaşıyordu artık, bense Bursa'da. Varlığının ve sonsuza dek fiziki yokluğunun içimdeki etkisini en kolay böyle dile getirebilirim sanıyorum.

Hasbelkader bulunduğum ve arkadaşlarla epey iyi şeyler yaptığımız, edebiyatla uğraştığımız, çağdaş ve çağcıl edebiyatı üniversite ortamına taşıdığımız Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesinde bölüm başkanım ve dekan yardımcımızdı o; bense edebiyat ve yazı dışında hiçbir şeye değer vermez biri olarak "yönetim" sözcüğünü sınır ve fobi gibi görmeme karşın onu gerçekten sevmiştim. Türkiye'de az bulunan bir şeyi bize, bana ve arkadaşlarıma hissettirdi, hissettirirdi çünkü: Sanata edebiyata değer veren bir insandı o. Çağdaş sanata, edebiyata değer veren bir yönetici taşrada kolay bulunur muydu?

Bulunuyordu!

Değerli hocam Ali Özçelebi beni nasıl Ankara'dan Bursa'ya getirtmiş, arkadaşlarımla bizleri tek tek bir araya toplamışsa, sevgili Suzan Erbaş hocamızı da yanımıza katmıştı. Biri benim için biraz ağabeyim ya da babam, diğeri ablam ya da annem gibiydi; yaşları benden çok da fazla olmamalarına rağmen!

Onların yönetimindeki fakültede *Yeni Biçem* dergisinin bayrağını taşımak, Bursa Edebiyat Günlerini hayata geçirmek epey kolaydı çünkü benim ve arkadaşlarım için. Arkamızda resmi hayatın milimetrik kurallarından ve onların şeklen uygulanişından üzerimize sıçrayacak endişe topu değil; potansiyel bir destek vardı.

Sevgili Suzan Erbaş hocamızla üniversiter ve sivil hayatta yapacağımız pek çok sanatsal etkinlik-düşlerimiz, geri dönüşsüz baharlara kaldı.

Ancak benim açımdan yapılabilenler 72 sayılı *Yeni Biçem* serüveniyle, tam 9 adedi yan yana duran "Bursa Edebiyat Günleri" kitaplarının sayfalarında yarı saklı haldeler. Onları okuyanlar çıkmayacaktır belki, geleceğin hızla başka kulvarlara akan bulanık suları içinde.

Ne var ki şu çöl verimsizliği ya da *toxique* atıklar ormanındaki insan, düzey, sanat, şiir ve edebiyat sevmeyenler, bilmezler yurdunda 75. sayısına ulaşan incecik *Akatalpa* dergimiz, o kayıp cennet zamanının kimi meyvelerini, değilse renk ve kokularını taşıyordur belki de.. umudunu duyuyorum bazen içimde...

Elbette her güzel oluşumda onlarca, yüzlerce insanın, beynin, yüreğin, emeğin, sevginin, ilginin payı vardır.

Gültekin EMRE

GAZEL GİBİ

Otuz yıl bir yastığa baş koyup
Rüyalarımızı değiş tokuş eder gibi

Bir kış günü amansız bir hastalıktan kalkıp
Kara saplanıp kalmış bir otobüste seni bekler gibi

İki çocuklu mutlu bir aile oluşturup
Aldığın kilolara kendimi alıştırdır gibi

Yazlıkta narları komşularımıza dağıtıp
Akşam için deniz bürülcesine sarımsak ezer gibi

Sabah el ele tutuşup denize birlikte gider gibi
Birimiz ekmek gazete derdinde, öteki duşta gibi

Beklenmedik bir anda bir göçü yeniden yaşayıp
Sekiz ay durmadan mektup yazıp hiç ayrı kalmamış gibi

Yabancı bir dili dilimizde tatlandırıp
Yeni bir evi birlikte yeniden kurar gibi

Otuz yıl nasıl da seni özleyerek geçip gitti
Demek o kadar oldu ha, vay be, der gibi

Bir otuz yıl daha var mısın yine benimle
Aynı yastığa baş koymaya devam mı der gibi

Akatalpa'nın kuruluşunda dolaylı pay sahiplerinden biri de sevgili Suzan Erbaş hocamızdı... Şu sözleri söyleyen ve şimdilerde Bursa'da Fethiye mezarlığında uyuyan:

"Bursa'nın mezarlıkları, bu canlı, sıcak ve gürültülü kentin içinde ağaçlı, gölgeli ve sakin adalardır. Evet, oraya gün geldiğinde ebedi yerleşmek düşüncesi bile huzur vericidir. Ama bana böyle bir yerde huzur bulmaya izin verilecek mi? Bu şehirde yaşayanların ezici çoğunluğu benim gibi doğma büyüme Bursalı değiller. Ben de, onlar gibi, yerleştiğim, yaşadığım, çalıştığım ve sevdiğim şehirde öldükten sonra da kalabilecek miyim? Şehrin mezarlıklarından birinde bir yer bulabilecek miyim? (...) Ben Bursa'da kalmak istiyorum, ama buna izin verilecek mi bilmiyorum..." (*Erguvan Bayramı*, [3. Bursa Edebiyat Günleri kitabı], Bursa 1998, s. 41-42)

Bahri Çokkardeş, Ramis Dara, Nuri Demirci, İsmail Cem Doğru, Hasan Efe, Gültekin Emre, Doğan Ergül, Yusuf Erten, Hilmi Haşal, Cihan Oğuz, Ahmet Uysal, İhsan Üren, Yaşar Bedri.

Dilden . . . Eserden . . .

ALINTERİ – EYFEL VE ENİS BATUR

İhsan ÜREN

Enis Batur'un son eseri(!), *Eyfel Modern Zamanların Simgesi* adlı kitap bana hiç alın teri dökülmemiş izlenimi verdi. Ben, Enis Batur'un kitaplarını sabırsızlıkla bekleyen bir kişi olarak son birkaç eserinde ne yazık ki aradıklarımı bulamadım, hele *Eyfel* bardağı taşıran son damla oldu.

Enis Batur'un son eserlerinden *Kütüphane*'yi hafif bulmuştum. Sevgili Enis beni şaşırtıp adeta hayal kırıklığına uğrattı. Çalışma disiplinine hayran olduğum, olgun ve dolgun eserlerini övgüyle dile getirdiğim Batur'u ikaz etmek için konuyu ele alıyorum.

Sevgili Enis'e haksızlık etmeyeyim diye azami gayret gösteriyorum; 'Gezi' türüne dahil ettiği *Eyfel*'in herhangi bir yerine, bilmiyorum nasıl bir düşünceyle, kendisini katmamış! Bu nedenle kitap kişiliksiz ve kimliksiz bir kitap olmuş.

1970'li yıllardan beri Paris'e giden, orada oturup okuyan Enis, "Çelik Korseli Kadının Aile Albümü"ne hiçbir biçimde girmiyor! Bu biraz Batur'un kendini toplumundan soyutladığını göstermiyor mu?

Enis Batur'un gezi kitaplarının sıcaklığını çok iyi biliyorum. Çünkü onları en az iki kez okudum. Acaba diyorum, olumsuz, kötü bir zamanına mı denk geldi? Bence Eyfel'e ilk çıkışını anlatan bir anekdotuyla işe girişebilir, kısa sürede anlatım sıcaklığını ele geçirebilirdi. Anlatım ustası Batur için bu çok kolay olurdu. Nedense Enis, kendisini sıfırlayan bir kıyıya çekilişle hiç katkısı olmadan bir esere imza atmış.

Enis Batur, sakın ola ki iyi ve sağlam bir eser yarattım yanılığısına düşüp, eserlerime bir tane daha ekledim avunuşuna kapılmasın! Yanlış yolda, eser yaratmayı bu kadar hafife almasın, çizgi dışına düşüp haksız eser yaratımına kalkışmasın.

Enis, kitap oluşturmanın bu kadar ucuz ve şıpmışı olmadığını en iyi bilen kişi olmalıydı. Acaba diyorum aşırı güven mi Batur'u bu gaflete düşürdü? Eyfel hakkında bilgi almak isteyen kişi herhangi bir ansiklopediye bir dakikada ulaşabilir.

Enis Batur'u gerçekten severim, bu çıkarsız ve karşılıksız bir sevgidir. Bu sevgiden güç alarak bu yazıyı yazıyor, ikazımı yapıyorum. Ben Enis'in en kısa sürede yanlışından döneceğinden eminim.

Eminim, çünkü Enis *Cumhuriyet* gazetesine döndü. Kitap ekinde yazıyor. Burada "Pervasız Pertavsız" başlıklı yazılarını yazmaya başladı. Enis, sanıyorum en kısa sürede toplumsal sorumluluğunu görüp kendini toparlayacaktır. Bunu nereden mi çıkarıyorum? Küçük Kitaba Övgü, başlıklı yazısından...

"Baştan beri 'küçük kitab'ın önemine inandım ben." diyor Enis, burada başka bir şey söylüyor sanıyorum, 500 sayfada söylenen düşünceleri; 20, 30 sayfaya sığdıran özlü eserlerden söz ediyor. Onları yeğ tutabileceğini söylüyor. Yanlış anlaşılmasın bu nedenle boş, emek verilmemiş, fotoğraf albümü bile denemeyecek bir şeyleri kitap yapmaya kalkışır mıydı?

"Nitelikli okur nitelikli kitap ister, nitelikli kitabı nitelikli kitabevi okura sunar." diyor sevgili Batur, nitelikli okur üzerine yazacağını notuna eklemiş. Şimdi sıra bana geldi; Enis'e soruyorum, nitelikli yazar yanıtılasın bakalım: 8. sayfada yaptığın gibi yapıp neden tüm fotoğrafları kronolojik sırayla tarihlendirmedin? Fotoğrafi çekenin ya da çekenlerin adları niye altlarına yazılmamış? Resimlerin altında neden yapanların adı yok? Boyutları belli değil, yapıldığı tarih yok! Bu durumda resimlerin renkleri gerçek renkleri mi? Neye, nasıl inanacağız?

Sevgili Enis yanıtla bakalım, bu kadar suyuna tirit kitap hazırlanır mı? Senin alın terin bu kitabın neresinde? Yanılgı

içindesin sevgili Enis, yoksa çok okuduğun için yorgun argın mısın? Bir sözcükle geçiştirdiğin yazımın anlaşıldığını nasıl düşünürsün? "Başlangıçta doğurduğu büyük tepkilere, yazdırdığı manifestolara karşın, yüzyılı aşkın bir süredir şairin, vs. vs... nin" sözlerinden sonra okuyucun soramaz mı? Ne manifestosu*, ne tepkisi, diye? Sen herkesin her şeyi bildiğini nasıl düşünürsün?

Sevgili Enis, *Eyfel*'ine, André Gide gibi: "yeniden okunmak için yazıyorum" diyebilir misin?

Enis Batur galiba yazmanın tadını kaybetti, bulamıyor bir türlü onu! Son kitaplarının içinde vasat üstü bir eserine rastlanmıyor. Keşke *Eyfel* yerine anlatı türünü seçip yine Eyfel'le ilgili duygularını, izlenimlerini anlatsaydı. Bir anlatı ustasına ne yapacağını söylemek ayıp kaçsa da ne yapalım ki Enis bizi buna zorluyor. Alın terini dökmediği bir kitap için, hayal kırıklığımızı söylemek niye ayıp olsun ki!

Dipsiz kile, boş ambar gördüğüm, Enis'in *Eyfel*'inden bir şeyler çıkarmak pek mümkün olmadığına göre, Batur'un dürüstçe belirttiği, Roland Barthes'in muhteşem çözümlemesi dediği, *Eiffel Kulesi* kitabına dönüp bakalım bir kez. İyi ki adı geçen kitap bende var. Enis Batur'un *Eyfel* kitabında bulamadığım yanıtları bundan böyle Roland Barthes'in kitabında arayacağız.

Not: Buraya kadar tüm yazdıklarımın noktasına virgüline kadar arkasındayım. Dürüstlük adına şunu söylemek zorundayım. Tam yazımı bitirmiştim ki, sevgili Enis'in "*Bulutlardan Yontma Kayalar*" ve "*Plati-Bir Ada Denemesi*" kitaplarını gördüm. Amacım, bağcı dövmek değil, üzüm yemek olduğundan; aceleyle, aldığım kitaplara bir göz attım, birkaç yerinden birkaç sayfa okudum. Bizim Enis, tüm tadıyla karşımdaydı! Şaşırdım, sevindim... Adı geçen kitapları en kısa zamanda okuyup incelemek, eleştirmek boynumun borcu oldu...

Sonra bocaladım, yazımı yayımlayıp yayınlamamakta. Öyle sanıyorum ki, Enis bin dereden su getirip kendisini savunacak. Alın teri döküldüğünü sanmadığım *Eyfel*'in bana göre savunulacak yanı yok! Peki, *Eyfel*'in hiç mi olumlu yönü yok? Alkım Yayınları'ndan çıkan kitabın baskısı çok iyi, işte hepsi bu kadar! Sanırım sevgili Batur, ayrıksı bir şey ortaya koymak istemiş ve alın teri dökmeden konusuna adeta donuk durarak bunu gerçekleştirmiş! Ama umduğu olmamış!

* * *

Yeri gelmişken Roland Barthes'in kitabından biraz söz edelim. Yazımın kârı da o olsun. *Eiffel Kulesi* kitabı İyi Şeyler Yayıncılık'tan çıkmış, 1996 basımı. Çok kötü baskıyla, üçüncü hamur kâğıda basılmış. Göstergebilimci Mehmet Rifat ve Sema Rifat çevirisi.

R. Barthes'in göstergebilim şaheseri *Eiffel Kulesi* 32, sayfalık bir kitapçık. 6. sayfada Eyfel'in, ikinci katın biraz üzerinden kesilmiş bir fotoğrafı var. Tam boy bir fotoğraf da kitabın bittiği 32. sayfaya konmuş, yakın çevreyi oldukça net almış. Mehmet Rifat'ın Sunuş yazısına göre, 1964'teki 1. basımda kullanılan André Martin'in fotoğrafları, 1989'daki 2. basımda aynı fotoğrafçı tarafından güncelleştirilmiş.

Ön kapakta göreni ilk anda şaşırtan bir desen var; ne ilgisi var diye kişiyi düşündürüyor. Şöyle ki; İstanbul Süleymaniye Camisi'nin silüetinin yanında Eyfel Kulesi... Ben, deseni şöyle yorumladım. Göstergebilimci Mehmet Rifat, Eyfel'in boyu ile Süleymaniye'nin minare boyunu en kestirme yoldan göstermiş: Aşağı yukarı Eyfel, minarenin boyundan üç kat daha yüksek! Kitabın arka kapağında, Roland Barthes ve kitabı hakkında şunlar yazılmış:

"Roland Barthes (1915-1980) ...

Bu kitabındaysa, kentinin bir "düş nesnesi" haline de gelmiş o "benzersiz anıtı"ni ele alıyor ve okuru ister istemez şu soruyla karşı karşıya bırakıyor: Hangi tanık, konusuna tutkun olmadan, böylesi – dantelsi– bir tirmanışa kalkışabilir(di) ki?"

İçerde Mehmet Rifat'ın sunuş yazısında belirttiği üzere; Roland Barthes'in (1915-1980) *La Tour Eiffel* (Eiffel Kulesi), ilk kez 1964'te, André Martin'in fotoğraflarıyla birlikte Delpire Yayınları'ndan çıkmış. Barthes'in ölümünden sonra 1989'da ikinci kez, 1993'te üçüncü kez basılmış. Mehmet Rifat'a göre: "*Eiffel*

Kulesi, bir (baş)kentte dolaşırken yalnızca sokaktaki olgu ve olayları görmeye yetinmeyip, çevresindeki anlamları fark eden, çevresindeki anlam çokluğunun ‘kokusunu alan’ ve bunları yaratıcı bir yazı sürecinde dile getiren ‘benzersiz’ bir deneme ustasının, ‘taklit

Nuri DEMİRCİ

AYRIKOTU

öyle bir soru sormalısınız ki bana
çitlerin ötesine taşırdığım çağlayan
ve içinizdeki filize koşan tohum
haklı çıkarmalı bütün cevaplarımı

aklıma gelmezdi içimi karıştıran
etek uçları, ince bilekler, kız topukları
sırtımda dinlenen güneş, hülyalı ay ışığı
yeşil bir ıslıkla uzardım kırlara doğru

bir tırmık ya da uzun tırnaklı bir el
kazımıştı bahçenizin yüzünü
yalnızdınız, üstünüzde yürüyordunuz
ayaklarınız tozlanmasın diye
önünüze döktüm heyecanımı

bazen hiç
olmayacak kadar önemsiz
bir duygunun sokulması yanınıza
epeydir görmediğiniz kız kardeşinizdir
gelirken bir şal getirdim omuzlarınıza

beni siz ekmemiş miydiniz?

edilmesi olanaksız’ bir ‘gösterge avcısı’nın ürünü olarak ‘ele alınmalıdır’; hem de R. Barthes’ın her metninde olduğu gibi, okurundan okuma çabası bekleyen bir ürün olarak.”

* Sanatçı Protestosu

“Biz, yazarlar, heykeltıraşlar, mimarlar, ressamalar, Paris’in bugüne kadar hiç dokunulmamış güzelliğinin tutkun âşıkları, değeri bilinmemiş Fransız zevki adına, tehdit altındaki Fransız sanatı ve tarihi adına, başkentimizin tam ortasına yararsız ve canavar görünümlü Eiffel Kulesi’nin dikilmesine var gücümüzle, tüm öfkemizle karşı çıkıyoruz Paris kenti giderilemeyecek biçimde alçalmak ve çirkinleşmek için, bir makine yapımcısının tuhaf ve ticari hayallerine daha uzun süre katlanabilecek midir? Zira, ticari Amerika’nın bile istemediği Eiffel Kulesi, Paris’in ayıbıdır, bundan hiç kuşkunuz olmasın. Herkes hissediyor, herkes söylüyor bunu, herkes derin üzüntü duyuyor bundan ve bizler de bu kadar yerinde bir telaşa kapılmış dünya kamuoyunun zayıf bir yankısından başka bir şey değiliz. Ve nihayet, yabancılar Sergimizi ziyarete geldiklerinde şaşırıp ‘Ne yani? Fransızlar o kadar övündükleri zevkleri konusunda bizlere bir fikir vermek için bu berbat şeyi mi buldular?’ diye haykaracaklardır. Bizlerle alay etmekte haklı olacaklardır, yüce gotik yapıların Paris’i, Puget’in Paris’i, Germain Pilon’un Paris’i, Jean Goujon’un Paris’i, Barye’nin, vd’nin Paris’i Mösyö Eiffel’in Paris’i haline gelecektir.”

–LE TEMPS, 14 Şubat 1887–

Başkalarının yanı sıra Ernest Meissonier, Charles Gounod, Charles Garnier, William Bouguereau, Alexandre Dumas Fils, François Coppée, Leconte de Lisle, Sully Prudhomme ve Guy de Maupassant tarafından da imzalanan “Sanatçılar Protestosu”ndan alınmıştır.

Doğan ERGÜL

OSMİNYUM BİR ELEMENT

uzaklara madde şiir gönderdim
döndü

yıkandığımı gördüm suların
uzak kasaba camlarında
paris izmir
kemah!

sana
ellerini unutmuş
şairlerle döndüm
ey karanlık!

zifir kendinden çoktu!

uykusunda kentin
bilye sevinci, ıssızlık
uzayan nesne
yol!

bak, kendinden başka her şeydir
zaman

seninle sevdiğim o gelincik
yok artık

beni alsın
suların büyüdüğü o tenha

o geniş zamanlarda
dilini unuttuğum kekeme
bir keman!..

Bahri ÇOKKARDEŞ

KEDİ FARE OYUNU

Georg Trakl’a...

Şurdan şuraya
Sessizlik
Ötesi sayıklamalar

Bir cellat bir cellatı asar

Uyanır
Boğuk çılgınlıklar
Düşlerden acıyla kan

Sonsuzluğun kalbinde
Kırık alkışlar
Kahkaha çiçekleri

Soğuk güneşlerde üşüyen kışlar

Gri gölgeler altında
Hayatını yalnızlığa borçlu
Kedi fare oyununda

ŞİİR VE İKLİM (XIV)

Yusuf ERTEN

*“sonra bir ağaç buldum
bunaldım ve bunaldım ve bir ağaç buldum
bir kadında dolaşmış gibi yoruldum
şarabın mantarı üzdü beni yaşamak ne kadar zor
uyudum sandıyım gece içimden geçmiş
benden ağır gölgeyle doğrudum”* Sinan Oruçoğlu

Sinan Oruçoğlu: 1974 Besni doğumlu. 2001 yılında Yaşar Nabi Nayır, 2005 yılında “Çirkin Ağacı” dosyasıyla Arkadaş Z. Özger şiir ödülleri kazandı. Oruçoğlu, DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. *Çirkin Ağacı* adlı kitabı 2005 yılının son ayında komşu yayınlarınca yayımlandı. *Çirkin Ağacı*, birçok bakımdan –son dönemde yayımlanan, genç şairlerin kitapları göz önüne alınınca– kendi kuşağıyla arasına estetik ve zihinsel her mesafe koyan bir şairin ilk kitabı gibi okunabilir. Sadece bir sıkıntının, bunalımın, hijyenik çevre arayışının şiiri değil; Türkçenin ve kendini var olan çürümüşlükten, pespayelikten koruma isteğindeki bir insanın şiiri. Susmanın, geri çekilmenin ve gizemin kabarttığı sulara indiriyor bizi şair. Bir “kapanma” şiiri; ama bu kapanış öznenin özel tarihinden sızarak toplumsal olana açılıyor; böylece sınırlandırılmış bir mekân içinde sözcüklerin de üzeri açılıyor. Yeniden duyup elliyoruz her gün bizi içine alan kavramları. Yokluk, yalnızlık, çaresizlik ve arayışın dayattığı –temel anlamıyla olumsuzluk bildiren– kavramlar, şiir tamamlanınca başka bir atmosfer çıkartıyor karşımıza. Bu atmosfer “göz gayri benden taşı” demeye kadar varan, dışarıdan bakmayla kolayca anlaşılmayan yeni bir “duyuş”la buluşturuyor bizi. Yazdıklarıyla hayatına sızmış kavramların etrafını boşaltıp bu kavramları yeni okumalar eşliğinde okurla tanıştıran bir şair Oruçoğlu. Yakıcı bir sesi var; dizeler çoğunlukla bu sese ricat ediyor. Yahya Kemal; “rakı geceyi aydınlatır; ama sabahı yakar” der. Oruçoğlu, rakıyla sadece geceyi aydınlatmıyor; gecenin ortasında parlayan bir ampul gibi şiiri de aydınlatıyor: “uyandım biraz rakı içtim / insan geceyi yanında taşıyor bazen / evleri yanında taşıyor, bir adama / küfrettiğini, bir kadını çok sevdiğini / bir mektubu, birgün akşam olduğunu / yalnızlığı ve kurumuş kalabalığı / masadaki ya da kalbindeki tozu / insan bazen yanında taşıyor”

Çirkin Ağacı, içli monologlarla bireyde toplanan ve demlenen halleri yeni bir dünyanın sesiyle harmanlayarak insanlığa açıyor. Şairdeki buhran ve bunaltı, alışılmış olanın verdiği tiksinti Türkçenin imkânlarını, parlaklığını ayaklandırarak şiire dönüştürüyor. “ah benim durmuş bir zamana / adanmış hayatım” derken; zamana ve hayata hem içerden hem de dışarıdan bakabilme cüretini de gösterebiliyor. Cansever: “Şiir hiç kimsenin fark edemediği bazı olayların tarihidir.” der. İşte Sinan Oruçoğlu; çoğunluğun yanlış fark ettiği bazı olayları, daha geniş bir perspektif içinde “olgusal” nitelikleri bağlamında dert ediniyor. Kendi hayatı ve yapıp etmeleri üzerine yoğunlaşması ona, alışlagelmiş kavramlara ve hareketlere yeni bir gözle bakma şansı veriyor. Yaşayan, tertemiz bir dili dikkatle işleyerek; yaşayacak ve zamanı yeniden gelecek bir dil haline de getirmiş oluyor. Bu önemli bir kazanımdır. Şair imgesine yüz vermiyor; geri çekiliyor, şiir ortaya çıksın diye; çünkü şiir, şair(in)in nerde oturduğunu gösterecektir zaten. Başkalarıyla oturan, başkalarıyla anılan; “o” olmadan ben de yokum, diyenler bunu nasıl anlasın. Evet, Oruçoğlu şairin günümüzdeki konumuna da satirik dizeler düşmeyi ihmal etmiyor: “şiir, abartmış kendini şairin / bunu duy diye yazıyorum, yazdım” *Çirkin Ağacı*, tasarım ve içeriğiyle ve kapak rengiyle bir blok

gibi sendelemeden, çatırdamadan kitaplığımızın rafında kendine yer bulacak kıymette bir eser. *Dize* dergisinin son sayısında Veysel Çolak, aralarında Sinan Oruçoğlu ve Gonca Özmen’in de bulunduğu birçok şair sıralayarak, bu şairlerin ilk “kanat alıştırma” *Dize*’de yaptıklarını söylüyor. Elbette bu ilgi ve emek takdire değerdir; fakat kendi kanatlarıyla uçabilecek cesarete sahip bu iki şair, başkalarının tasarrufu ve gölgesi içinden tanımlanamayacak maharetlere ve özgünlüklere sahip. Son dönemde böyle bir furya başladı sanki; şiiri fetret dönemine girmeye meyilli bazı kadim isimler genç kuşaktan birilerini sıralayarak gençlik tazeliyor! Sataşan ve sataştığı şeyin içine kendini yerleştirmekten korkmayan bir şair Sinan Oruçoğlu: “yeryüzü yarılmaya keşke benden başlasa!”

Mor Taka dergisi son sayısında 2005 şiirini değerlendiren yazılara yer verdi. Bu yazıların bir kısmı niteliksiz ve ufuksuz isimlerin kaleme aldığı/aldırıldığı metinlerdi. Aralarında biri vardı ki, içler acısı; dil yoksulu Mustafa Fırat... Kendi dergisinde (*Mühür*) yazan isimleri sıraladıktan sonra “bayan şairler” diye bir girizgâh eşliğinde isimler sıralamış... Bu isimler arasında niteliği ve çalışkanlığıyla öne çıkanlar yok... Sözelimi geçen yıl Behçet Necatigil ödülünü alan, son on yılın en istikrarlı şairlerinden Betül Tarıman yok. Dergi editörleri ne iş yapar! Bu isme varıncaya kadar onlarca insan var; Yücel Kayıran, Bâki Asiltürk, Mahmut Temizyürek... Bu delikanlı, bir de *Ada* dergisinde şiir dergileri üzerine yazıyor; bencillik, yeteneksizlik ve çaresizlik sızıyor satırlarından... İşte size “Lisân-ı Haff” köşesinden birkaç örnek cümle: “Yayına benim hazırladığım Mühür’ün beşinci sayısında iki şairin şiiri ön plana çıkıyor. Hüseyin Alemdar’ın ve Erkan Kara’nın şiirleri(...)” Editörümüz yayına hazırladığı dergiden bahsediyor; yetmiyor, iki şiirin öne çıktığını söylüyor; o da yetmiyor, iki isim veriyor... Dergide yer alan diğer şiirleri beğenmediği halde yayımlanmış anlamı çıkabilir buradan. Bir dergi editörü(!) yayımladı şiirlerden nasıl olur da ikisinin diğerlerinden daha iyi olduğunu söyler! Çok ayıp! Bir başka cümle: “Derkenar’da belki de yılın en güzel şiiri vardı. Alper Gencer’in “Günah Sevgilim” adlı şiiri.” Dergileri ve dergilerde yayımlanan şiirleri elindeki kevgirle tasnif eden bu muhterem, Alper Gencer’in –yılın en güzel şiiri dediği– şiirinden aldığı dizelerle savını kanıtlamaya girişiyor... İşte size o çarpıcı, sarsıcı(!) dizelerden ilki: “aşkıma bir çarşıt sızmış, hislerim tutmuyor dünyaların elinden”. Evet maalesef Yaşar Nabi Nayır ödülü almış bir şairin yazabildiği dize. Akli başında şair ve yazarlar bir araya gelip Kültür Bakanlığı’ndan bir istekte bulunmalı: aralarında Mustafa Fırat gibi yeteneksiz, ketum, her ne pahasına olursa olsun “şair” diye anılmak isteyenler için bakanlık bir dergi finanse etmeli. Bu genç kardeşlerimiz, kötü yola düşmeden bu dergide kendi başlarına çalıp söylesinler. Böylece Türk şiir ortamı niteliksiz, bu yığma değerlerle kendini tanımlayan şair adaylarından da temizlenmiş olur. Bu gençler orda eşlerinin –ilerde çocuklarının– fotoğrafları eşliğinde aynı sayfalarda ürünlerini yayımlamış olur. Hem bu gençler dışlanmamış, hem de şiirimiz bir seleksiyon geçirmiş olur. Bunu bir proje olarak Kültür Bakanlığı’na sunmayı düşünüyorum. Türk şiiri üç dört dergiyle yoluna devam ederse daha sağlıklı ürünlerle buluşacaktır şiir okurları. Özel kanallar, özel üniversiteler, özel müzelerden sonra belli şahıslara “ayarlanmış” özel dergiler üzerine düşünmenin zamanı geldi.

Orhan Göksele ismini hatırlayanlarımız çıkacaktır; Alper Gencer’in birinci olduğu yarışmada övgüye değer bulunmuştu yanılmıyorsa. Çok yetenekli bir şair. Hayatıyla şiiri ayrı ırmaklarda yıkanmıyor. Soyut bir dünyanın kemiklerinin olabileceğini gösteriyor bize. Hanedeki şairlerin etkisini de hissettirmiyor Orhan Göksele. Fakat Emel Güz, ne yaparsa yapsın Abdülkadir Budak etkisinden dışarı adım atamayacak gibi görünüyor: Şiiri evin içinde kuruyor; böyle olunca da evin içinde önceden oturan başka bir şairin yazdıklarını değmek zorunda kalıyor... Orhan Göksele öyle değil; şiiri kendi içinde koyulup dışarı çıkarıyor: “Koştu, ranzama kıvrıldı / Tanrı’nın merhameti”... Bu dizeler “Mustafa” adlı şiirinden (*Sonsuzluk ve Bir Gün*, Kasım-Aralık, 2005)... Orhan Göksele’in “Mustafa” adlı bu şiiri dış karşılığını “Mustafa Kemal” de buluyor. Bu tür şiirler tuzaklarla dolu bir yola çıkmayı dayatır. Fakat Göksele büyük bir ustalıklarla hakkından geliyor bunun, şu dizeler ne söylemek istediğini anlaşılır kılabilir: “Kimi Ulus’ta köhne bir yerde çaycıdır /

Kimi bir Ulus'u peşine takar". Keskin bir zeka ve dikkat var bu dizelerin kuruluşunda. Orhan Göksele iyi bir şiirin kurucusu olarak anılabilir ilerde. Sıçramalı bir zihni var. Orhan Göksele ait bir dil var; bu önemlidir. Osman Bekiroğlu, şöyle der: "İyi şiir yazgısal varoluşu söyleyip susuverendir." Orhan Göksele'in dosyası bir an evvel kitaplaştırılmalı. Şiir okuru bundan mahrum edilmeli.

Bir an evvel demişken Ömer Erdem'in Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan (Ocak 2006) *Evvel* adlı kitabının da nitelikli bir bütün olduğunu söylemek gerekir. Özellikle deneysel, görsel, zıplamalı, somut şiir peşinde yürütenlere duyurulur. Bâki Ayhan T.'nin "*Fırtınaya Hazırlık*" (YKY, 2006) adlı yeni kitabı da 2006'nın ilk kitapları arasındaydı. Bâki Ayhan T., 2003 yılı sonunda yayımladığı "Soylu Yenilikçi Şiir Manifestosu"nu da kitabın girişine dahil etmiş. Böylece metin, kalıcı bir alanın içinde zamana karşı konuşturulmuş oluyor. "anlıyorum: ömre yarar her şey şiire zararlı" diyor, Asma Bahçe adlı şiirin sonunda. Şair, simetrik yapı diye adlandırdığı bir formun içinde şiirlerini oluşturmayı sürdürmüş; sadece "Hayatta Ben En Çok Kendimi Sevdim" şiiri bu dairenin dışında kalmış.

Hüseyin Avni Cinozoğlu'nun "*Bir Albatrosun Düşler Defteri*" (Kül/Sanat, Ocak 2006 seçme şiirlerini topladığı uzun bir şiir yolculuğunun hatlarını barındırıyor. Safranbolu'da yaşamını sürdüren şair; uzun yıllar avukat olarak görev yaptı. Şiirleri birçok dergide yayımlandı... Hakkı teslim edilmesi gereken bir şair.. Her ay onlarca dergide gözükür, aynı iniltileri tekrarlayan şairlerin çoğundan daha nitelikli ürünlere imza atıyor Cinozoğlu. Şu beyit ondan:

"*bazen denizler bir asır bekler tek bir inci için / sekiz derya geçsem de izi kalır ayaklarında ilk denizin*".

Haydar Ergülen'in kendi seçtiği şiirler *Yağmur Cemi* adı altında Toroslu Kitaplığı'na yayımlandı. Ergülen'in şiir serüveninin önemli duraklarını içinde tutan *Yağmur Cemi* birbirinden güzel şiirleri barındırıyor; bütün şairlerin başucunda durması gereken bir kitap.

"*Tanrım, ev sahibim, izin ver bana / biraz daha oturayım evinde / içimde taşıdığım kardeşim yalnız / onu doğurduktan sonra durmam burada*..." Ergülen, günümüz şiirinin sıkça vurgu yapılan önemli isimlerinden biri. Aynı dönemde şiire başladığı arkadaşlarının önemli bir kısmı yazdıkları gözden düşerken Ergülen şiir ve yazılarıyla her geçen gün önemini hissettiriyor.

Bu kuşak içinde anılan şiire daha önce başlamış kimi şairlerin şiirlerinde dikkat çekici bir düşüş, günümüz şiiri içinde tutunamama sıkıntısı göze çarpıyor. Bu düşüş en belirgin şekilde Tuğrul Tanyol ve Metin Cengiz'in yazdıklarında ortaya çıkıyor. Bunun karşısında Abdülkadir Budak, Şükrü Erbaş, Hüseyin Funhad, Mahmut Temizyürek, Nuri Demirci, Muzaffer Kale imzalarına ait metinler nitelikli bir gelişmenin içinden ses veriyor. Şiiri donmuş, başladığı yerde kalmış olanlar da yok değil; Yunus Koray, Veysel Çolak, Fergun Özelli, Yusuf Alper (sürekli İzmir'den dem vurduk galiba!), Adnan Azar, Salih Bolat, Turgay Fişekçi... Yukarıdaki sıralama belli yaş zümreleri gözetilerek oluşturulmuştur. Ahmet Ada, Gültekin Emre, Metin Cengiz, Hüseyin Peker, dergilerde sıkça gözükür isimler arasında başı çekiyor. Hüseyin Peker, her geçen gün genç, dinamik bir şiirle karşılıyor bizleri. Enis Batur ve Hilmi Yavuz masa başı, katı, çalışmalarını inatla sürdürüyor; yazdıklarında "önemli" bir şey hep dışarıda kalıyor: "Hayat" ve "Kan"... Kansıy hayat olmaz! Bu yüzden onlara dair yapılan şiir tahlilleri "kan tahlili" metoduyla yapılmalı!

Şiir üzerine yazdıklarıyla ve şiiriyle saygınlığını muhafaza eden isimlerden söz açılınca akla ilk gelecekler arasında Tahir Abacı vardır mutlaka. On sekiz yaşında yazdığı "Güze Doğru" adlı ilk şiiri Cemal Süreya'nın yönettiği *Papirüs* dergisinin Nisan 1969 tarihli 34. sayısında yayımlanmıştı. Bu şiir şu dörtlükle son bulur:

"*Yaprak düşmesin boşuna dalından / hınçlar sapsarı gözleri doğurur / Bağrını ateşe dayayıp rüzgâra veren / Yolunu*

şışurmuştu artık er geç günü ışıtır". On sekiz yaşın sırtladığı bu dizeleri bugünkü gençler nasıl okuyor acaba?

Erdoğan Alkan'ın *Şiir Sanatı* adlı büyük çalışmasında "Genç Şairlere Öğütler" adlı bir bölüm var; bu bölümde dünya şiirinin önemli adlarından derlenmiş görüşler yer alıyor. Buradan hareketle kısa bir yolculuğa çıkalım.

"Dili, anlatımı genişletin, örneğin nasıl boş hava deniliyorsa havanın boşu, nasıl serin gölge deniliyorsa gölgenin serini nasıl yoğun orman deniliyorsa ormanın yoğununu denmeli. (...) Yazdığınız şiirleri hemen yayımlamayın, bir yana koyup bekletin. Ayılar yavrularını nasıl yalaya yalaya büyütürse, siz de yazdıklarınızı yeniden yeniden gözden geçirerek onlara sağlam bir biçim kazandırın." Joachim du Bellay

"Bazı sözcük kumkumaları edebiyat değerleri olmadığı halde isim yapmışlarsa onlara öfkelenerek zaman yitirmeyin, bu bir işe yaramaz." C. Baudelaire

"Şiiri büyük oranda önce zihninize tamamlayın" C. Baudelaire
"Şair dili ustaca kullanmalıdır. Bir dili ustaca kullanmasını bilmek, bir tür ruh çağırma, büyücülük yapmaktır." C. Baudelaire

"Ritim düzenin asal gücü asal enerjisidir. Şairin kendi çevresindeki devinim ve sesleri, onları ırasını ve özelliklerini belirterek şiirinde yansıma gücü şiirsel çalışmanın en temel değişmez yanlarından biridir. Temel ritim nerden doğar? Bir sesle, bir uğultuyla, salınıyla, tımsı olan herhangi bir şeyle doğabilir. Bu temel ritmi denizin tekdüzen uğultusu kadar, kapıya vuran birinin tıkırtıları, terlik sesleri de taşıyabilir." Mayakovski

Türk şiirinin büyük ustası Fazıl Hüsni Dağlarca (1914-) doksan iki yıldır edebiyatın sadece "şiir" türünde örnekler vermiştir. Bugün yüzün üzerinde şiir kitabında ismi olan Dağlarca'nın zaman zaman şiir üzerine düşündüklerini ifade ettiği de oluyor. Bu büyük şairin şiir üzerine söyledikleri bütün genç şairlerin dikkate alması gereken tespitlerle yüküldür. Aruz ve hece veznini bilmenin önemini sık sık vurgular. Bu vezinlerle denemeler yapmanın insanın elinin sertliğini, dile karşı yabancılığını, uzaklığını ortadan kaldıracaklarını söyler. Dağlarca, "Şiir bir saat gibi içinde bulunulan zamanı göstermeli; bir pusula gibi de gidilecek yönü." der. Böylelikle şiirin hem kendi vaktinin temsilcisi olduğunu hem de vakti gelmemiş şeylerin temsilcisi olduğunu da söylemiş olur.

Binlerce yıldır (Aristoteles'in *Poetika*'sından bu yana) şiir üzerine –her şaire göre değişen– binlerce tanım ortaya konmuştur. Bu tanımların kesişen tarafları şiirdeki yenilik, dayanıklılık gücü üzerine oturuyor... Ve sonuçta tek ortak nokta olarak "Şiirin sözcüklerle yazıldığı" elimizde kalıyor. Peki şiir bütün şairlerce sözcüklerle mi yazılıyor? Hayır yazılmıyor artık. Piyasa ekonomisinin araçlarını, kara işaretlerini kullanıyor şiir. "Rakamların" dışında ruhsal bir akrabalıkla "tecime elverişli" metinler oluşturuluyor. Bazı kavramlar bazı şairlerle yan yana anılır; kelime şairi anımsatır. "Tecim" de onlardan biri... Kimi hatırlatıyor? Kimi olacak İsmet Özel'i... İlk kitabını 1966 yılında yayımlayan İsmet Özel, şiir ve siyasi ortamımızın önemli figürlerinden biri olmayı sürdürüyor. Gerek şiirleriyle gerekse söyleşileriyle kendine – ve büyük ölçüde Türk şiirine ait– alanın orijiniinde uzun süre kalacağına benziyor. Türk şiirinde ortaya çıkan ve belli dayaklarla ayakta kalmaya çalışan şairlerin önemli bir kısmı İsmet Özel'in şapkasına bakarak kendine yön tayin etmiştir. Bunu açıkça söylemenin imkânlarına kırk yıldır sahibiz. Bugüne dek yazdıklarıyla gizli bir denetleyen ve tavır koyucu olarak yeteneksiz pek çok şairin hizaya geçmesine sebep olmuştur.

Son kitabı birçok şairde hayal kırıklığına yol açsa da, durum budur! İsmet Özel bizi şehrin insanının "Puşluğuyla" tanıştıran ilk modern şairdir.

Ölüm Cantabile (Ezgili Ölüm) adlı şiiriyle noktalayalım:

"*Ben ne büyük bir dalgınlıkla bakmış olmalıyım ki hayata görmedim orda çinko damlar ve plastik sürâhilerin tanrısını yerimi yadırgadım yerim olmadı zaten kendi mezarımdan başka çılğının biri sanılmaktan sakınmaya vaktim olmadı durmadan bir beyaz aygırla taşardım derin göllerden bir gebe kısrakla kaçardım derin ormanlara*

güneşin zekâsıyla doymak isterdim
kaba solgun kâğıtlar sunardı
şehrin insanı bana

şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin
kaypak ilgilerin insanı, zarif ihanetlerin”.

YAŞAR BEDRİ

YEDİ AYAZMA

-1. BÂB.

şimdi dökülecek elma(m)dan göçebe kurtçuklar
hani eşikte kırılan testimiz,

-2. BÂB.

SİNDE zincirini yalayan kölenin bilgeliği
tozlanan anılara bırakılan bıçkın bir işmar ile;
esselatûhayrunminelnevmESSELââââTU
-heyamol ya hey!.. haydin, kötücül porsunlar
kötücül kızlar, kötücül sahtiyanlar bil cümle ashop
HAYRUNMİNE'nnnnnnnnn-NEwwwM
Haremeyn... eskiyem, aymazam, çölem!
sinde karınca yuvası...

-3. BÂB.

sultanım yaz gelsin
açılsın
bizimle vakti yaşmağın!

-4. BÂB.

BUYAZDABİZDENGEÇTİ
YAZDABİZDENGEÇTİBU
BİZDENGEÇTİBUYAZDA
GEÇTİBUYAZDABİZDEN

-5. BÂB.

aşkTAN seken bir hayat kurmuştuk ayn'ADA
eaütkmlyş Ü DRNZSBNHPQ
.....
yoksa kimsin?

-6. BÂB.

ten mülteci raBbimiz, tinde takılmıştık ki; uzuncalar
hap bizi(mi) çalar!
kalıba alındıktı, aktıktı, ihtimal çöl inmişti akan kuma..

-7. BÂB.

ikinci el bir hüzünle akşamı ettik de ne oldu?
manisi aşktır dört kitabın dedikse
s
s
s .....

(S) peltek okunacak)

sev

dum da alamadum,

ander galsun sevdaluk!

“sevdum da alamadum”

kızın manisi okundu ç(öl) dağlarda.

.....

(Polochingen treni)

Esslingen, Temmuz 1980

Hilmi HAŞAL

BULUT TERAZİSİ

Sabahın saçlarından bildim; düşmüş an'lar çiy
çiy işaret, uyumadığına gökyüzünün ta gecedem
yaşlı bir aşık gibi, ağaçları birer birer okşadığına
ki bulutların dinginliği ilişmiş, inceden ufuklara
güzün en güzel adaleti işte; Mudanya masal içinde

sabahın yapraklarından bildim; an'lar siyah inci
verim işareti dünyaya, tane sevinci gebe dallarda
mutlu bir çocuk gibi, ovuştururken gözlerini deniz
uyanişın mavi hece zenginliği, ilişmiş pencerelelere
konuşur, yeryüzünün gökyüzüyle bakışma dilini

yeşil kilim ışıllı boncuk cömertliği; Mudanya içinde.

İsmail Cem DOĞRU

HERHANGİ

Oralarda görünmek bize sevindiğinizi söyletir.

Sen bana bizim köyün sancıları gibisin karla barışık yağmur
Sancıları gibisin olağan, bir teselli buldular, karışık bir
[sıkıntıyla özdeşler
Sen bizim aynı oyunların unutulup değişmiş ilkelerine
[yeniden uzan

Bazen herhanginin bir tanısı olsun istersin bazen “her” sensin
Ama gökyüzüyle yok farkımız birbirimizden, yok bütün bir
[yanımız
Neden benim de yüzümden düşünce yıldızlar, andırdıkların
[içime sığmıyor
Ama yoruluyorum sen bana “iyi geceler” kıvamında
[dönüşlüce gülümserken

Böylesine bir yoğunluk küçük sınıflar halinde daha kalabalık
Daha verimli buluyorlar; içimi, olduğu gibi seviyorlar
Sonra yürüyorlar beğenimle ayaklarım, hiçe sürümek halinde
Yüzüm ve üzerindeki benim değil onlar senin tanımların
Yine de çok devrik bu hayat, neresi için yükledin beni

Ama yanılıyorum sen beni “iyi” geceler sularında öylece
[seyrederken
Neden benim de gözümde düşünce yalnızlar, aldattıkların
[lekelerime doluyor
Ama el gözüyle yok farkımız birbirimizden, yok aydınlık bir
[yanımız

Bazen herhanginin bir anısı olsun istersin bazen
[hangisiyim ben

Sen bizim aynı sıkıntıların unutulup değişmiş ülkelerine
[belinden dolan
Sakıncaları bilinsin, sıkılgan bir teselli bulsunlar, ardışık
[bir sıkıntıyla yer değiştir

Sen bana bizim köyün sancıları gibisin korla yapışık huzur

Sonra da sevilme hepimize iyi gelir

SUNAY AKIN'IN 'ÇINAR'I

Hasan EFE

“ÇINAR

*Ha Rıfat Ilgaz
ha babam!”*

(Sunay Akın, *Adam Sanat*, s. 204 / *Toplumsal Şiirler Yıllığı 2004*,
Düzenleyenler Özgen Seçkin, Damar)

“*Türk Edebiyatında acı çeken, bunu sorun yapmayan, her şeye karşın yapıtlarını topluma mal eden birçok yazar ve şairi görebiliyoruz. Nef'i hicviyle nasıl bugünlere kaldıysa, Pir Sultan da dörtlükleriyle düşmemiştir dillerden. Günümüzde de edebiyatın dışında filmlerle adından söz ettiren ustalarımızdan biridir Rıfat Ilgaz Hoca.*

O, her şeyden önce bir öğretmendir. Unutulmaz yapıtı Ha Babam Sınıfı, bir dönemin eğitim sorunlarını dile getiren büyük bir ironidir. Rıfat Hoca, yaptığıyla var olacaktır gelecekte. Yüzyıllara kök salmış bir çınardır o. Gövdesi bugün yoktur ama, kökleri yeni yeni filizler vermektedir.”

Bir lise öğrencisinin konuşma ödevinden bir alıntıdır bu.

İki yönden önemlidir bir alıntı. Birincisi Rıfat Ilgaz'ın, tarihsel süreç içinde ele alınıp ders konusu yapılması, diğeri de şiir ve yazına ilgili bireylerin Rıfat Ilgaz'ı yaşatmak istemeleri, onu unutmamaları.

Biz, Sunay Akın'ın *Çınar* şiirini ele alacağız.

Beş sözcük, bir başlık ve bir ünlem! Hepi topu altı sözcük bir noktalama imi...

Şiir Konuşma Dilinin (Doğal Dil) Olanaklarından Yararlanrı

Şiir, konuşma dilinde dönüp durursa boğulur, yiter. Konuşma dilinin olanaklarının dışında da tutamazsınız şiiri. Yukarıdaki alıntının bazı sözcük ve sözcük öbeklerini alalım;

Rıfat Ilgaz (1. paragrafın son cümlesinin, sondan ikinci ve üçüncü sözcükleri.),

Ha Babam Sınıfı (2. paragrafın ikinci cümlesinin, 3.,4. ve 5. sözcükleri),

Çınar-dır (2. paragrafın dördüncü cümlesinin 5. sözcüğü).

Sunay Akın da 'konuşma dili'nin olanaklarından yararlanmıştır burada. Çok az bir sözcükle artırmak istemiştir şiirdeki çağrışımları.

Şiirin Düzyazı Olarak Okunması

Çınar: Ha Rıfat Ilgaz, ha babam!

Derin Yapıdaki Unsurları

Eğretileme 'çınar' ile verilmiştir. 'Ha Rıfat Ilgaz' ve 'ha babam' söz öbekleri ile tersinlemeli göndermeler yapılmıştır.

Rıfat Ilgaz ile Ha Babam Sınıfı'na, Ha Babam Sınıfı İle de Rıfat Ilgaz'a gönderme yapılmıştır. Yani yazar ile esere; eser ile yazaradır yapılın göndermeler.

Bu gönderme dönüşümü, dize başlarındaki 'ha' ön yaklarıyla ahenkleştirilmiştir.

Yazar (Rıfat Ilgaz)=> <=Yapıt (Ha Babam Sınıfı)

Şair, burada tersinlenme ile anıştırmaya da baş vurmuştur, diyebiliriz. Çünkü yazarla eser, eserle de yazar arasında bir ilişki vardır. Doğrudan bir telmih (anıştırma) görülüyor sanılsa da bir olay vardır burada (Telmih. Anıştırma; bir şeyi açıkça söylemeyip başka bir şeyi kastederek söz arasında anlamlı

söyleme. Söz arasına bir olayı, bir atasözünü, bir fıkrayı işaret etme sanatı / Seyit Kemal Karaalioğlu, *Türk Şiiri Sanatı*).

Rıfat Ilgaz'ın, *Ha Babam Sınıfı* Türk sinemasına aktarılmıştır. Bu yapıt sinemada büyük bir ilgi görünce film yapımcıları, bu yapıttan yola çıkarak "Ha Babam Sınıfı..." adlı birçok film de yapmışlardır. Halkın ilgisi yıllarca sürmüştür bu yapıta. Şair, yazardan yola çıkarak, yapıttın ortaya koyduğu olayı anıştırıyor bir yerde. Buradan geri dönerek yazara dikkat çekiyor.

Öte yandan yazar/şair (Rıfat Ilgaz), edebiyattaki mücadeleyi örneğini çağrıştırır.

Son dizedeki 'ha' ünlemi konuşma dilinin gücünü koyuyor ortaya. Örneğin, insanlar bir şeyin gücünü, etkisini göstermek, hayretini belirtmek, eşitliğini anlatmak için bu ünleme baş vururlar. Bunlardan bazılarını açalım:

Eşitleme için; "Ha ekmek, ha simit ne fark eder ikisi de karın doyurur."

"Ha Rıfat Ilgaz / ha babam (Sınıfı) ne fark eder...."

Gayreti artırmak için; "Ha babam ha, göreyim seni!"

"ha babam (ha, Rıfat Ilgaz gibi dirençli.)."

Devamlı, durmaksızın; "Ha babam koşuyor."

"ha babam dillerde konuşulup, yüreklerde yaşatılıyor Rıfat Ilgaz."

Bu örnekler artırılabilir.

Çınar'ın bir başka çağrışımı, Çınar Yayınları'dır! (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Sıralıselviler Cad...)

Edebiyatımızda Çınar'ın eğretileme olarak kullanımı yaygındır.

“ÇINAR

*Göklerle kucaklaşan dallarında çınarın
Yeşil bir sonsuzluk ve sevinçleri kuşların...
Nedir bu yaşlı özlem, durup dururken, sende?
Gel, vatan tutalım bu çınarın gölgesinde.”*

(Ahmet Muhip Dranas, *Şiirler*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1974).

....
“*Bursa'da bir eski cami avlusu,
Küçük şadırvanda şakırdayan su;
Orhan zamanından kalma bir duvar...
Onunla bir yaşta ihtiyar çınar
Eliyor dört yana Sâkin bir günü.”*

(Ahmet Hamdi Tanpınar, Bursa'da Zaman'dan)

(Dördüncü dizedeki vurgu bana ait, HE)
Tevfik Fikret'in de *Çınar* şiiri unutulmamalı.

Şiirde Yüzey Yapının, Şiirin Nesnel Bağlaşıklarına Etkisi

İki dizelik şiirde okur, geri dönüşler yapabilmekte. Şiirdeki yüzey yapı okuru, algısal ve sezgisel bir konuma sokarak okurun zihin işleyişini hızlandırmaktadır. Böylece metindışı bağlaşıklar okurda, geri dönüş ve ilerlemelerle yoğunlaşmaktadır. Okur, şiiri tarihsel ve toplumsal olarak algılayabilmektedir.

Bu işleyişteki asıl güç 'çınar'dır. Bu sözcük ivme kazandırmaktadır şiire.

Şiirin Farklı Okunuşları

1.Okuma

Ha Rıfat Ilgaz, ha (Ha) babam (Sınıfı); ikisi de çınar gibidir. Bunlar tarihe kök salmış bir bütündür. Birbirinden ayıramazsınız. Türk Edebiyatına ve Türk ulusuna kök salmışlardır....

2. Okuma

Rıfat Ilgaz mı? ha (benim) babam (o)!.. Tıpkı çınar gibi bir Türk aydını...

3. Okuma

-Çınar?

-Ha! Rıfat Ilgaz(-dır o).

-(Ha) Rıfat Ilgaz?

-ha, babam!(-ızdır bizim)...

Sonuç

Şair, nesne ve bireyden yola çıkarak toplumsal sorunlara çeviriyor bakışını. Aynı zamanda dün, bugün ve yarını irdeliyor Çınarlar. Türk aydınlarının çektiği sıkıntıları Rıfat Ilgaz'la anıştırıyor.

Güçlü yapıtların da adlarının hiçbir zaman yok edilemeyeceğini vermek istiyor okura, diyebiliriz.

Çınar, bireyin güçlenip kök salarak, geleceği dallarıyla karşılamasıdır.

ŞİİRSİZ HAYAT, HAYATSIZ ŞİİR

Cihan OĞUZ

Şairler, kimi kez yoğun bir şiirsel dönemin ardından yorgun düştükleri için, kimi kez de poetik tartışmaların ortasında bunaldıklarından dolayı *münzevi* bir hayat tarzını tercih ederler. Bu süreç, bazen edebiyat dünyasından *kopma* noktasına gelecek ölçüde uzayabilir. Yanlış anlamayın: Tartışma konuları değişmez, hep aynıdır. Ödüller, yarışmalar, yeni bir manifestonun yankıları, şairlerin popülerliğe göz kırpmadıkları, vesaire vesaire...

Münzevi hayatın seçilmesinden dolayı koştukları dünya, aslında şairlerin bir adım ötelinde bekleyen – ve çok da uzak olmadıkları bambaşka bir *âlemdir*. O âlem, şiire yeni yataklar, yeni olanaklar ve yeni bir tarz eklemlenmek için başvuru olan *yeni bir adrestir* belki.

Şair, kendine koyduğu yasakları ve kısıtlamaları kaldırıp da, yeniden kendi şiir evrenine döndüğünde - yani münzeviliğe son verdiğinde- yepyeni bir *av mevsimi* başlar. Tıpkı bir *atmaca* gibi, hayatın zorla dayattığı, kalbinden çaldığı, ömrüne mal olmuş bütün kötülükleri, güzellikleri ve günahları, birer feryat gibi, ağıt gibi şiirle buluşturur.

O anda beliriveren dizelerin yankısının edebiyat dünyasında karşılığını bulup bulmayacağı çok da önemli değildir şair açısından. Zaten münzevi bir yorgunluğun ardından kendine yeni bir sayfa açmanın *heyecanı* ortadayken, bunun bir de yansımalarının hesabını tutmak, şaire yakışmaz.

Şair ne mi yapar? *Sudan çıkmış balık* misali, öncelikle içine yeniden girdiği o girdabın ölçülerinin kendi ölçüleriyle ne derece uyumlu olup olmadığını sorgular. Bu sorgu biraz uzun sürebilir. O süreçte, uyumsuzluk ve ortama yabancı kalma gibi *doğal komplikasyonlar* görülse de, şairin kendini toparlaması fazla zaman almaz. En çok 2-3 yıl sürer. O ne? Bazı *sabırsız* şairlerden/edebiyatçılardan/şair adaylarından hafif bir *serzeniş* duyar gibiyim. Çok mu uzun göründü şairin kendini onca yıl sürgüne göndermesi? Peki, Rilke'nin "Duino Ağıtları" için 10 yıl şatoya kapanmasını nasıl açıklayacaksınız? Ahmed Arif'in tek kitabıyla koca bir ömrü tamamlamasını ve yıllarca edebiyat dünyasına küs durmasını?

Edebiyat dünyamızda bildiğim son münzevi, "deli fişek şair" *Yılmaz Odabaşı*'dir. Yıllarca Yalova'da yaşadı, birkaç ay önce de Şanlıurfa'ya taşındı. Bakalım kendine yönelik boykotu ne zamana kadar sürecek?

Ahmet UYSAL

ZAMAN ALDATMASI

1
aldatmalara oynuyor
şimdi zaman

saçlarımı boyamasından
anlıyorum bunu

atışı zayıflayan yüreğimi
toprağın buğusuyla kışkırtıyor

yaz kumsalları
sürüyor önüme

ince eteğini aralıyor usulca
yıldızlı gecenin

ay altında çözüyor üstelik
bütün gizli düğmelerini

2
aldatmalıyım ben de
zamanı zamanla

Kulunuz da, ilki kadrosunda yer aldığı *Edebiyat Dostları*'nın 1990'da yayın hayatına son vermesinden sonra 4 yıl, ikinci de -dilerim sonuncusu olur- 2000 yılından 2003'e kadar 3 yıl olmak üzere iki kez münzevi hayata döndü. Hele ikincisinde, 3 yıl boyunca tek dize bile yazamamanın ıstırabını yaşadı. Dönüşünde ise yepyeni bir şairle tanıştı: Biraz ağız bozuk, küfürbaz ve çokçası da öfkeli...

40'ını geçen hemen her şairin *uysallaştığı* bir ortamda, devinimi, hareketi ve heyecanı keşfetti. Üstelik de aşksız.

Ama şiir yazamadığı o koskoca 3 yıl boyunca bol bol roman okudu. Hemen hemen bütün genç Türk yazarlarının yeni romanlarını keşfetti. Hatta bazıları için tanıtım/eleştiri yazıları kaleme aldı.

Yine de, şiirden kaçış bazen yeni bir dünyaya kucak açsa da, arada kaybolan o güzelim yıllar, adeta bir hançer etkisinde. Acımız dinmiyor.

Koşmaya başladığınız o yeni bahçe, o upuzun yol, o sınırsız gökyüzü, ne yaparsanız yapın, ardında bırakmak zorunda kaldığınız yıllara olan borcu ödeyemiyor.

Yayın Yönetmeni : Ramis DARA
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Melih ELAL
Yönetim Yeri : Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi
H Blok, D: 3 16140 Nilüfer - BURSA
Yayın Danışmanları : İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL,
Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.
Dağıtım : Pentimento Art Shop (0212 2933959)

Yazışma Adresi : Ramis DARA P.K. 68 16361 Ulucami - BURSA
Katkı Payı : 15 YTL
Posta Çeki : Hilmi HAŞAL adına 584893 numaralı hesap
Baskı : Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 - BURSA
Elektronik Posta : akatalpa@hotmail.com
Yayın Türü : Yaygın süreli yayın.
ISSN : 1305 - 7685

